

ARNHEMSCHE

Donderdag

COURANT.

den 2 Maart.

FRANKFORT, den 26sten Februarij.

Berigten uit Berlijn melden, dat dezer dagen bij de onderscheidene Pruisische ministerien eene koninklijke kabinets order is ontvangen, volgens welke dronkenschap in dienst met oogenblikkelijke ontzetting zal gestraft worden. 's Lands beambten, wordt daarin gezegd, moeten nogtans niet alleen gedurende hunne dienst uren, maar in 't algemeen eenen zedelijken levenswandel houden en de achting van hunnen stand ten allen tijde bewaren. Een ambtenaar, die zich meermalen op publieke plaatsen dronken toont, zal mede uit de dienst ontslagen worden, en zulks niet alleen wanneer zijn meerdere daarvan berigt geeft, maar ook wanneer twee geloofwaardige getuigen het bevestigen. Deze kabinets-order schijnt voornamelijk de mindere kleine ambtenaren te betreffen, hetwelk in den jongsten tijd meest uitgediende militairen geworden zijn, die menige moeilijk af te leeren gewoonte in de nieuwe betrekking overgebragt hebben.

— Uit Weenen wordt gemeld, dat het Oostenrijksche Hof den rouw voor den voormaligen Koning van Zweden aangenomen heeft, en wel op dezelfde wijze als voor wijlen Karel X, namelijk gedurende twaalf dagen, zonder afwisseling.

— Tijdingen uit Rome melden, dat *Pietro Bonaparte*, de zoon van Prins *Luciaan van Canino*, die door de gewone regtbank ter dood veroordeeld was, van dit vonnis bij de Sacra Consulta (het opperste gerechtshof) geappelleerd had. Door dit Hof werd hij nu tot zestienjarige zware gevangenisstraf veroordeeld; doch de Paus heeft dit vonnis in alijdurende verbanning uit Rome en de pauselijke staten veranderd. In den nacht van den 14den dezer is de jonge prins, begeleid door eenen officier der gendarmerie, van Rome naar Civita Vecchia vertrokken, om met de eerste gelegenheid naar Engeland ingescheept te worden.

— Berigten van de Italiaansche grenzen komen terug op de omstandigheid, dat het eiland Malta tegenwoordig de hoofdzetel van alle misnoegden uit de Italiaansche staten is, en leggen het vertrouwen aan den dag, dat Engeland aan de vertoogen, welke niet alleen de Italiaansche staten en Oostenrijk, maar zelfs Frankrijk daaromtrent moeten gedaan hebben, regt zal laten wedervaren, daar het Britsche kabinet anders al te openbaar zou aan den dag leggen, ten oogmerk te hebben, revolutionaire woelingen in Italie te bevorderen.

— Berigten uit Konstantinopel van den 25sten Januarij melden, dat de pest aldaar, sedert het invallen van het koude weder, merkelyk is verminderd; doch dat de griep er thans heerscht.

ZWITSERLAND.

De groote raad van het kanton Bern heeft in zijne zitting van den 20sten eene voordragt van Dr. *van Morlot*, strekkende om alle staatkundige genootschappen in het kanton te ontbinden, met 157 tegen 14 stemmen verworpen; maar daarentegen, na langdurige beraadslaging, eene voordragt van Dr. *Karel Snell*, om tot de opheffing van het zoogenaamde veiligheids-genootschap (eene verbroedering der partij, welke den staat van zaken voor de nieuwe Zwitsersche revolutiën gaarne hersteld zag) te besluiten, met 94 tegen 57 stemmen aangenomen.

LONDEN, den 24sten Februarij.

De geadjourneerde debatten over de op Maandag avond in het huis der gemeenten door lord *F. Egerton*, als amendement op de Iersche hervormingsbill der gemeente besturen, voorgedragen instructie, hebben in gemeld huis tot Woensdag avond voortgeduurd. In weerwil de door de oppositie aangevoerde gronden voor de noodzakelijkheid van het bewuste amendement als waarborg, in Ierland, voor de belijders onzer gevestigde kerk, is hetzelfde met 322 tegen 242 stemmen verworpen.

Uit een antwoord van Mr. *Rice* aan sir *R. Peel* blijkt, dat Zr. Ms. gouvernement niet voornemens is om te treden in eenige geldelijke toelage tot uitrusting eener expeditie ter opsporing van enkele thans in de straat Davis door het ijs ingeloten Britsche walvischvaarders, en zulks om de reeders dier walvischvaarders te noodzaken, om voortaan van hunne zijde bij het uitrusten van alle dergelijke schepen de volstrekt noodzakelijke maatregelen van voorzorg, ter bescherming van personen en goederen, in acht te nemen.

Eene dezer dagen door het comité van Lloyd's ter teekening gelegde petitie, om op 21 Maart aanstaande door Mr. *Robinson* in het huis der gemeenten ter tafel gebragt te worden, heeft het terugroepen van de belasting op de zee-verzekeringen ten doel. Onderscheidene

honderden kooplieden en reeders dezer hoofdstad, welke bewuste belasting insgelijks als zeer nadeelig werkende voor de zee-verzekeringen in dit land beschouwen, hebben gezegde petitie onderteekend.

Te Edinburg is den 11den dezer overleden, mejufvrouw *A. Hamilton*, in den hoogen ouderdom van 108 jaren. Gezegde vrouw, welke tot het laatste oogenblik in het volle bezit van alle hare vermogens geweest is, had het aanwezen aan twaalf zonen en drie dochters gegeven, van welke kinderen haar slechts drie overleven.

PARIJS, den 26sten Februarij.

De *Moniteur* maakt de volgende telegraphische dépêche bekend; dezelve is gedagteekend van Bayonne dd. 23 Februarij, ten 8 ure des avonds:

« De Carlistische benden van Valencia, ten getale van 3000 man infanterie en 300 ruiters, zijn onder aanvoering van *Cabrera de Mancha* binnengerukt. Te Madrid had zulks den 19den eene groote sensatie te weeg gebragt, vooral daar men het gerucht verspreidde dat zij te Viana waren, en uit hoofde der werkeloosheid van het noorderleger. Gemelde stad heeft weinig troepen en is van alles ontbloot. De generaal *Seoane* ging naar het noorderleger vertrekken.

Den 22sten was te San Sebastian nog niets wegens eene voorwaartsche beweging bepaald.

— In den *Phare* van Bayonne leest men:

Het is onmogelijk te bepalen wanneer iets tegen de Carlisten zal ondernomen worden, daar de geschillen tusschen de *Christino* generaels, en hun aanhoudende nijd om belang- of heerschezucht, eigenheide of denkwijze, nog niet schijnen opgehouden te hebben. *Evans* is nog altijd te San Sebastian, *Espartero* te Bilbao, *Saarsfeld* te Pampelona, de gedeputeerden *Lujan* en *Valle*, gaan van den een naar den ander en besluiten tot niets; en echter versterken zich de Carlisten, zij trekken zich te zamen en maken zich gereed den vijand warm te ontvangen. De Engelsche generaal rekent er niet zeer op, hen te verrassen, en wil niet, dan met eene groote overmagt van troepen, den veldtoeg openen.

De buitendien reeds zoo hagchelijke stelling van het gouvernement der Koningin kan door deze onbegrijpelijke werkeloosheid niet dan verergerd worden.

— Krachtens een bevelschrift tot gevangenneming van den heer *Zangiacomì*, regter van instructie, is de brigadier van politie *de Vilters* naar Rouen vertrokken, om uit de gevangenis een meisje te halen, hetwelk als medepligtige van *Meunier* wordt beschuldigd.

's GRAVENHAGE, den 28sten Februarij.

Naar men verneemt begeven zich HH. K.K. HH. prins en prinses *Frederik*, weldra, naar Berlijn, alwaar H. K. H. de prinses eenigen tijd zal verblijven.

— Nog verneemt men, dat de Fransche minister aan ons hof, baron *Mortier*, die zich in het begin van den winter naar Parijs begeven heeft, tegen Julij aanstaande, in deze residentie zal terug keeren.

Naar men verneemt, is bij het onderzoek, hetwelk in de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten Generaal, betrekkelijk de voorgedragene financiële ontwerpen van wet, onlangs is gehouden, schier algemeen verlangd geworden, dat die ontwerpen eenigzins nader door de Regering werden toegelicht en verdedigd. Wat aangaat dat betrekkelijk de uitgifte van losrenten op een gedeelte der schuld, ten laste van de Overzeesche bezittingen, heeft men, onder anderen, verklaard, dat de zaak, welke daarbij beoogd wordt, geenszins verwerpelijk wordt geacht, maar men het integendeel doelmattig heeft geoordeeld, dat, daar eene uitgifte van 1/2 percents schuldbrieven, tegen eenen eenigzins redelijken prijs, op dit oogenblik onmogelijk is, men het benodigde der bij de wet van 24 April l. beschikbaar gestelde sommen door eene schuld, rentende vijf ten honderd, tracht te vinden, terwijl men het bovendien niet heeft afgekeurd, dat men tevens de creatie dier schuld wil laten strekken om eene pozing, in het voorjaar van 1836 gedaan, doch welke niet door een' gelukkigen uitslag is bekroond geworden, maar wederom uit te delgen, indien dit laatste namelijk zonder te groote schade kan geschieden, en daarvoor, gelijk men vermoedt, overwegende redenen bestaan. Andere leden hebben echter vermeend, dat dit wets-ontwerp, zonder met zoodanige conversie in eenig verband te staan, geheel zal strekken om onzen schuldenlast te vermeerderen, waarom zij in bedenking gegeven hebben, of, indien deze gelden niet volstrekt noodig zijn, de voorgestelde maatregel niet zou kunnen worden uitgesteld.

Betrekkelijk het tweede ontwerp ter voorziening in de wettelijke betaling van de nationale schuld in 1837, is door sommige leden te kennen gegeven, dat, ofschoon zij het groot belang beseften, hetwelk er voor 's Lands crediet in de voldoening der rechte van het zoogenaamde Belgische aandeel der schuld is gelegen, zodat zij niet dan hoogst ongaarne een voorstel der Regering, daartoe strekkende, en gepaard met eene aanwijzing van middelen, door eene begeerende stem zouden afwijzen, zij zich echter het steeds klimmende bezwaar niet kunnen verbergen, hetwelk voor 's Lands financiën toornad, door eene zoodadige jaarlijksche vermeerdering der schulden, wordt gebo-

ren. Zij legden daarbij de verklaring af, dat, zoo zij aan het tegenwoordige ontwerp hunne stem geven, dit inderdaad met beschroomdheid geschiedt, en in de hoop, dat door de Regering toch geene pogingen mogen worden onbepaald gelaten, om door eene billijke schikking met België, aan den ongelukkigen toestand, waarin wij ons nu reeds sedert ruim zes jaren bevinden, en welke, bij voortdoring, op 's Lands onhelstelbaar bederf moet uitloopen, een einde te maken. Ook andere leden hebben den aanhoudend drukkenden toestand van onze openbare aangelegenheden betreurd, en voor de Regering niet willen verbergen de donkere vooruitzichten, welke hen, ten aanzien van den staat onzer geldmiddelen, bij het onveranderd blijven van onze buitenlandsche betrekkingen, beangstigen, maar hebben zij ten aanzien van de verplichting en het belang van Oud-Nederland, om, immers voor alzoo, de volle rente der oude schuld te betalen, hun uiteenlopend gevoelen doen kennen.

Wat ten derde aangaat het ontwerp van wet, tot het toestaan van buitengewone credieten, voor het loopende dienstjaar, heeft men deze aanvragen als boven alle verwachting hoog beschouwd, en dit terwijl een zoo groot deel der armée en de geheele schutterij, zijn naar huis gezonden. In de meening, dat de thans aangevraagde som van f 10,603,400 buitengewoon hoog is, werd men bevestigd door de overweging, dat in 1833, toen er nog geene algemeene verloven waren verleend, en de schutterijen nog te velde waren, slechts is gevraagd en bij de wet van 14. Junij 1833 is toegestaan geworden, eene som van f 10,581,366.66 en dus onder de meest bezwarende omstandigheden minder dan nu, terwijl die omstandigheden niet meer bestaan. Ofschoon grond werd het door sommigen pligt geoordeeld niet blootelijk uit vertrouwen hunnetoestemming te geven, en tevens zich vooraf te overtuigen, niet alleen dat de aangevraagde uitgaven, tot het geraamd bedrag, onvermijdelijk noodzakelijk zijn; maar ook dat er genoegzame middelen bestaan om dezelve te dekken.

Naar men verneemt, heeft de regering op de gemaakte bedenkingen bereids geantwoord, en zal er weldra een comité generaal worden bevestigd, waarin door 's konings ministers, aan de leden der Tweede kamer, de meest mogelijke inlichtingen en ophelderingen zullen worden gegeven.

AMSTERDAM, den 28den Februarij.

Beurs van den 28 Februarij.

De omzettingen ter beurs waren heden iets meerder geantwoord, de verrekeningsdag heeft daartoe het zijne bijgedragen, doch zijn de variatiën toch niet noemenswaardig.

Aan nieuwstijdingen ontbrak het heden geheel. Te Londen waren jl. zaterdag alle publieke effecten iets meerder aangeboden, doordien het geld meerder gevraagd was.

Blijvende prijzen ten 4½ uur.

Holland. 2½ pCt. 52½, 15, 7 gebleven; 5 pCt. 100½ gedaan; kansbiljetten 22½ a ¾; oud sijndicaat 93½; nieuw 76½; oude aandelen han delmaatschappij 185 a ¼.
Spanje. Ardoins 25½ a ¼; Passive 7½ a ½; Fransche uitgestelde 8½.
Rusland. Oude Russen 103½; nieuwe 103½; Russen van 1831 en 1832 20½ a ¾.
Columbia. 20½ a ¾. Peru. 13½ a ¾.

(Iets over Godsdienst-oefeningen enz.)

(Vervolg en Slot.)

Tot nu toe hebben wij gehandeld over de bepalingen van het straf wetboek, hetwelk in 1810 onder de regering van den Keizer der Franschen is vastgesteld, en hier te lande in 1811 is ingevoerd; maar sedert heeft er eene groote verandering van zaken plaats gehad, vele nieuwe wetten zijn uitgevaardigd, en onder deze de Grondwet van 1815. De artikelen van dezelve, die over de Godsdienst handelen, zullen wij hier invoegen.

Art. 190. « De volkomene vrijheid van Godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.

Art. 191. Aan alle Godsdienstige gezindheden, in het koninkrijk bestaande, wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 192. De belijders der onderscheidene Godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en politieke voorregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

Art. 193. Geene openbare oefening van Godsdienst kan worden belemmerd, dan ingeval dezelve de openbare orde of veiligheid zoude kunnen storen.

Art. 196. De Koning zorgt, dat geene Godsdienst gestoord worde in de vrijheid van uitoefening, die de Grondwet waarborgt.

Hij zorgt tevens, dat alle Godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den staat.

Wij willen nu eens art. 193 van de Grondwet, en art. 292 van strafwetboek te zamen vergelijken.

Volgens art. 193 kan geene openbare oefening van Godsdienst worden belemmerd, dan ingeval dezelve de openbare orde of veiligheid zoude kunnen storen.

Volgens art. 292 (ten minste zoo als het tegenwoordig meestal uitgelegd wordt), moet eene Godsdienst-oefening van meer dan twintig personen, wanneer dezelve maar de autorisatie der hooge regering mist, ontbonden, dat is, geheel belet worden.

Wanneer die twee wetsbepalingen te zamen zouden kunnen bestaan, dan moesten de woorden, storen van de openbare orde of veiligheid, en het missen van de autorisatie der hooge regering, dezelfde zaak beteekenen, — dit is echter in het geheel het geval niet.

Eene Godsdienst-oefening, gehouden met autorisatie van het gouvernement, heeft ongetwijfeld het vermoeden voor zich, dat door dezelve de openbare orde of veiligheid niet zal gestoord worden; maar daarnit volgt nog niet, dat eene Godsdienst-oefening, welke die autorisatie mist, noodzakelijk de openbare orde zou moeten storen.

Wij zullen dit met eenige voorbeelden uit de geschiedenis ophelderen en trachten te staven.

Het Evangelie is verkondigd, en de Christelijke Godsdienst-oefeningen zijn begonnen en voortgezet, zonder de autorisatie, en tegen het verbod der regeringen van die dagen.

De Hervorming heeft in de 16de eeuw plaats gehad; almede zonder autorisatie, en niettegenstaande de vervolgingen der meeste regeringen van dien tijd.

Nu heeft de ondervinding geleerd, dat door de Christelijke leer en door de Hervorming de openbare orde of veiligheid niet is gestoord, maar integendeel aanmerkelijk is verbeterd en bevestigd geworden.

Een enkel voorbeeld uit de geschiedenis willen wij hier tegenover stellen, en wel den moord in den Bartholomeus nacht van het jaar 1572. Dit was toch wel eene verregaande schending van de openbare orde en veiligheid, en echter die moord had plaats met autorisatie van de hooge regering van Frankrijk.

Hieruit blijkt dus duidelijk, dat de woorden, handhaven van openbare orde en veiligheid — en geven of weigeren van autorisatie door de regering, van elkander in beteekenis verschillen.

Zoo wij de aangehaalde wetten daarbij beschouwen, dan vinden wij er geene van het jaar 1810, art. 292, volgens welke Godsdienst-oefeningen, zonder autorisatie van het gouvernement gehouden, moeten worden belet; terwijl de latere Grondwet van 1815, art. 193, alleen verbodt zoodanige Godsdienst-oefeningen te beletten, welke de openbare orde of veiligheid storen; en dan moet het volgens alle regtsbeginselen daarvoor gehouden worden, dat door de latere wet, de beperkingen van de vroegere wet zijn opgeheven.

Bij art. 190 wordt aan elk volkomen vrijheid van Godsdienstige begrippen gewaarborgd. — Hier zijn nu eene menigte personen, welke begrijpen, dat er voor han noodzakelijkheid en verplichting bestaat, om met hunne geloofsgenooten tot gemeenschappelijke Godsdienst oefeningen zamen te komen, en dit is geen vreemd begrip, of dat aan die personen, alleen eigen is. Allen die eenig belang in Godsdienst stellen, hebben hetzelfde begrip gekoesterd; daartoe hebben de Christenen hunne Kerken, de Joden hunne Synagogen, de Mahomedanen hunne Moskeeën, de Heidenen zelfs hunne Tempels gebouwd, zoo algemeen is dat begrip aangenomen.

Wanneer men nu aan dat begrip geen gevolg mag geven zonder autorisatie van het gouvernement, waar is dan die volkomen gewaarborgde vrijheid te vinden?

De bepalingen van art. 190, 191, 193 en 196 zijn, dunkt mij, duidelijk genoeg; maar zoo dezelve van elders ophelderings noodig hadden, ook die zijn te vinden.

De Heer van HOGENDORP schreef in zijne aanmerkingen bij de schets eener Grondwet: « In de achttiende eeuw bestond er eene heerschende Kerk, en alle andere gezindheden genoten de meest mogelijke vrijheid. Dit was echter niet genoeg. « Vele aanzienlijke families onder de Roomschen, de Remonstranten, de Doopsgezinden, de Lutheranen, waren zeer misnoegd, dat zij van alle deelneming aan de regering uitgesloten waren. — Allen die belang stellen in Godsdienst, stellen ook belang in de gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen, en die kunnen allen bijwonen.

« Maar allen stellen nog geen belang in het bekleeden van ambten, en alle kunnen die ook niet verkrijgen.

« Kenonen dus bij mogelijkheid met goed regt aannemen, dat de Grondwet eene vrijheid, waarin allen belang stellen en die allen genieten kunnen, welke vroeger reeds bestond, weggenomen, en daarvoor slechts een regt op het bekleeden van ambten, die allen niet verlangen noch verkrijgen kunnen, in de plaats gegeven zoude hebben?

De voorwaarden der vereeniging tusschen België en de Vereenigde Nederlanden, in Junij 1814 te Londen vastgesteld, en bij proclamatie van 18 Junij 1815 bekend gemaakt (1), houden in: Art. 2. « Er zal in de artikelen dier Grondwet, die aan alle Godsdiensten gelijke bescherming en voorregten verzekeren, en de benoembaarheid van alle burgers, welke ook hunne Godsdienstige gezindheid zijn moge, tot openbare ambten en waardigheden daarstellen, niets worden veranderd. »

Men ziet hieruit, dat bij deze voorwaarden is aangenomen, dat bij de Grondwet van 1814, niet alleen aan Godsdienstige begrippen of aan door het gouvernement geautoriseerde, maar aan alle Godsdiensten gelijke bescherming en voorregten verzekerd waren, en dat het beding gemaakt is, dat in die artikelen niets zal worden veranderd.

Die zelfde proclamatie houdt ook in, « dat het ontwerp van Grondwet (die van 1815) aan alle Godsdiensten gelijke bescherming en voordeelen verzekert »

Ik meen hieruit te mogen opmaken, dat, daar gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen, naar den aard van het Christendom, volgens het gebruik der Christenen en volgens de voorschriften van het Evangelie, een noodzakelijk gedeelte van de Christelijke Godsdienst uitmaken, dezelve bij gevolg aanspraak hebben op de bescherming, die bij de Grondwet aan alle Godsdiensten is verzekerd.

En zoude het ook het geweten der regters wel bezwaren, wanneer zij oordeelden, dat Godsdienst-oefeningen van Christelijke gemeenten geene associaties zijn, in art. 291 van het straf-wetboek bedoeld, of dat de daar gevorderde autorisatie reeds door de Grondwet is gegeven, en dat alzoo door zoodanige Godsdienst-oefening geen wanbedrijf wordt gepleegd, — de regters te Amsterdam en te Heerenveen hebben dit wel voor hunne verantwoording genomen.

Maar wij willen aangeven, de art. 291, 292 en 294 van het straf wetboek zijn nog in volle kracht, en bij de Grondwet is geene autorisatie tot het houden van Godsdienst-oefeningen gegeven. — Is het dan staatkundig van het gouvernement, met het verliezen van die autorisatie deficiet te wezen?

De Heer van HOGENDORP schreef in zijne aanmerkingen: « De staat kan het allernutste gediend zijn met ingezetenen, die, of misnoegd zijn over mishandeling, of onverschillig op het stuk van Godsdienst. » Zoude dit nu niet nog even waar zijn als in 1813? en men zal toch wel niet verlangen, dat die menschen over die menigvuldige

veroordeelingen tot hoete, die verhinderingen van hunne Godsdienst-oefeningen door burgemeesters en militairen, bijzonder te vreden moeten zijn; — of kan het gouvernement er mede gediend zijn, dat zij hunne Godsdienst-oefeningen laten varen. „dat betamelijke dwang-middel (zoo als JEANNIN schreef) hetwelk, hun aan hunnen pligt doet gedenken.“ — In Frankrijk ziet men thans de waarheid der woorden van JEANNIN bevestigd; daar ondervindt men, wat diegenen onderstaan, die meenen, dat hun alles geoorloofd is, wanneer zij maar de waakzaamheid der overheids personen kunnen bedriegen.

Die afgescheidenen zijn ook geene vreemdelingen, maar ingehoren burgers, diens huize, schattingen en lasten betalen, die hunne verplichtingen in de krijgsveld tot verdediging van den staat vervullen, en die hunne rechten zoo goed als anderen hebben. De leer, die zij belijden, is niet nieuw, maar onder een vorig gouvernement, als de leer van de heerschende Godsdienst, aangenomen.

Het zijn geene onrustige menschen, die de regtbanken gestadig met hunne twistzaken lastig vullen, het zij door het nusterste recht te vorderen, of door een ander te betwisten wat iemand regtvaardig toekomt; zoo iemand, dan gaat hun de spruk ter harie. „Armoede, noch rijkdom geeft mij niet; voedt mij niet, het brood mijnes bescheidenen deels,“ en die dat bescheiden deel door hunnen arbeid en vlijt zoeken te verkrijgen.

Hun getal wordt gezegd gering te wezen: in het Journal de la Haye is het op vierduizend begroot; maar wanneer men de berigten vernemen, dat in het eiland van den Briel bij éene Godsdienst-oefening wel twee duizend personen tegenwoordig zijn geweest; dat op dorpen, wanneer zij maar eenigzins ongestoord meenen te zijn, dikwijls honderden bijeen komen, dan moet het getal van degenen, die in die Godsdienst-oefeningen belangstellen, aamerkelijk grooter wezen, en wanneer men daarbij de leden van andere gezindheden, die het veroordeelen tot hante regens het houden van Godsdienst-oefeningen, en het aanvoeren van militairen tegen ingezetenen, niet goedkeuren, konde tellen, dan zou het niet onmogelijk zijn, dat de voorstanders van die maatregelen bevonden werden, de meerderheid niet uit te maken.

Wanneer de afgescheidenen werkelijk éene associatie uitmaken, waaraan door het gouvernement, ingevolge art. 291, voorwaarden kunnen worden opgelegd, — waarom zou men dan door het gouvernement geene billijke voorwaarden voorgeschreven? Dan konden zij zich daarnaar gedragen en dadelijk hunne Godsdienst-oefeningen ongestoord houden.

Maar nu moeten zij reglementen en statuten maken, die bij individueel geteekende adressen indienen, daarbij verklaren, dat zij zelve voor de behoefte van hunne eeredienst en armen zullen zorgen, zonder op eenigen onderstand van het rijk ooit aanspraak te maken, — maar zij zullen niet vrij zijn van medede betalen tot onderstand van andere eerediensten en andere armen; — en wanneer zij dan daarmede erkend hebben, dat zij tot nu toe ongeoorloofde Godsdienst-oefeningen hebben gehouden, — dan zal in overweging genomen worden of hun af dan niet authenticatie zal worden gegeven. — En die individueel geteekende adressen welke zij moeten indienen: — zoude dat petitiën in 1829 en 1830 zoo aangenomen van de regering geweest zijn, dat het nu weer gemaakt moet worden? Wanneer er zoo veel adressen over Godsdienst-oefeningen gemaakt moeten worden, dan zouden er ook wel petitiën over andere onderwerpen kunnen inkomem.

Aan alle die moeilijkheden konde een einde wezen, wanneer men den twiſtelraad volde, die reeds voor 1800 jaren door een overheidspersoon is gegeven: „houd af van deze menschen, en laatze (gaan), want indien deze raad, of dit werk uit menschen is, zoo zal het gebroken worden; maar indien het uit God is, zoo kunt gij dat niet breken, opdat gij niet misschien gevonden wordt ook tegen God te strijden.“ —

Mogt men ook nu dezen raad volgen. X.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 28 Feb. 4 El 2 Palm 0 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 5 D Den 1 Maart, 3 El 6 Palm 0 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 30 D

§ BURGEMEESTER EN WETHOUDE-
REN DER STAD ARNHEM noodigen hiermede de
EIGENAREN VAN BIJZONDERE
GRAVEN op de algemeene begraafplaats dezer stad uit, om volgens het bestaande reglement en tarief, voor of op den 3den April 1837, het verschuldigde wegens het onderhoud en de opheffing der begraafplaats, om de twee jaren moestende betaald worden, en reeds in 1836 verschuldigd, te voldoen bij den stedelijken ontvanger den Heer L. VAN TOLLE.

AMORTISATIE-SINDICAAT.

Administratie der Domeinen, Wegen, Vaarten, enz.

BERSTE PERSOON. AGENTSCHAP TIEL.

VERPACHTING

TOLLEEN.

DE AGENT VAN HET DOMEIN TE TIEL, zal, als daartoe behoorlijk gemachtigd, ten overstaan van den Heer Burgemeester der Gemeente Elst, op Dingsdag den 7den Maart 1837, des voormiddags om elf uren, ten huize en herberge van R. AALB. E. R. S. te Elst, in het openbaar VERPACHTEN:

De TOLLEEN, aan Gabel, N. 13, te Elden en N. 14, te Elst, op den Groeten Weg der Eerste Klasse, N. 2, tusschen Arnhem en Nijmegen, voor drie jaren, in te gaan den 1sten April 1837, te middernacht. Zullende ieder Tolboom afzonderlijk worden verpacht.

De Voorwaarden van Verpachting en Tarief der Tolgelden, liggen ter lezing in de Bureaux van den Heer Administrateur der Domeinen, in het Eerste Ressort te Arnhem, en van den Agent van het Domein te Tiel, ter Secretarie van de gemeente Elst, en in de navolgende Logementen, bij P. H. O. I. T. E. R. S. in de Gouden Leeuw te Arnhem, en bij de Weduwe P. U. L. S. E. R. S. in het Koffijhuis aldaar; te Nijmegen bij O. T. H. O. L. T. E. R. M. A. N., in de Rotterdamsche Postwagen, en P. P. E. N. D. O. C. T. E. R. op den Dordendaal; te Lent bij D. I. R. K. S.; te Elst bij R. A. A. L. B. E. R. S. in het Ambthuis; te Grave bij J. H. A. Z. E. op de Markt, en bij B. R. O. E. K. M. A. N., aan den Teerdijk, te Wijchen.

Tiel, den 23sten Februarij 1837. De Agent voornoemd, J. RAGAIJ.

† † † DE KERKVOOGDEN DER HERVORMDE GEMEENTE, te Arnhem, zijn voornemens op Dingsdag den 7den Maart dezes jaars 1837, des namiddags ten een ure, in het Locaal achter het Stadsbuis, in het bijzijn van den Stedelijken Architect, aan te besteden:

HET BOUWEN VAN EENE NIEUWE KERK VOOR DE HERVORMDE GEMEENTE te Arnhem, met de LEVERANTIE DER MATERIALEN.

Deze aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod. Het Bestek, op hetwelk de bovengemelde aanbesteding zal plaats hebben, zal, behalve bij den kosten aan de Groote Kerk, ter lezing liggen: te Arnhem bij H. U. L. S. T. I. J. N. in den Vergulden Arend en bij S. A. N. D. E. R. S. in de Nieuwe Nijmegen; te Nijmegen in den Rotterdamsche Wagen; te Lent bij C. R. I. J. N. E. N.; te Tiel bij R. O. E. S. I. N. K. in den gouden Leeuw; te Zalt-Bommel bij W. I. J. E. R. S. in het Koffijhuis; te Wageningen bij R. U. T. G. E. R. S. aan den Boom; te Zutphen in den Hollandischen Tuin; te Harderwijk bij G. E. L. D. E. R. M. A. N.; te Dõesborgh in het Heeren Logement; te Lochem in het Zwijnshoofd te Hertogenbosch in den Gouden Leeuw; te Brecht in de Kroon; te Gouda in de Zalm; in de Sliedrecht in de Zwaan; te Gorinchem in de Hooiwagen; te Hardinxveld in de drie Snoeben; te Werkendam in de Dands Welvoeren; te de Hage in het Bossachs Keerkhuis; en de Zeven Kerken van Romé; te Haarlem in den Toelast; te Rotterdam in den Romein, en het Curacausche Jagt; te Dordrecht in de Belles oue; te Amsterdam in het Noord-Hollandsch Koffijhuis, en de Nieuwe Stads Herberg; te Utrecht bij L. Vermeulen, en in den Nieuwen Bak; te Amersfoort bij G. R. O. E. N. H. U. T. Z. E. N.; te Deventer in de Moriaan; te Zwol in het Heeren Logement; te Kampen in den Keulschen Dom.

Vier dagen vóór de aanbesteding zal de noodige aanwijzing in 1600 gedaan worden, — en intusschen nadere informentien te bekomen zijn bij den Stads Architect, den Heer A. Y. T. I. N. K. VAN P. A. L. K. E. N. S. T. E. I. N.

† † † COMMISSARISSEN TOT DE NEGOTIATIE VOOR DEN STRAATWEG VAN ZUTPHEN NAAR APELDOORN EN DIEREN

adverteren, bij deze, dat, op Maandag den 6den Maart 1837, des middags ten 12 ure, ten Raadhuis van gezegde Stad, ten overstaan der tegenwoordig zijnde deelhebbere, zal worden gedaan REKENING EN VERANTWOORDELING van den opbrengst der Gabellen op gezegden Weg, over den jaer 1836, en te gelijker tijd geregeid het Dividend, op den aandeelen in gemelde Negotiatie, over het even gezegde jaer uit te betalen. Zutphen, den 27sten Februarij 1837.

De President-Commissaris, P. J. SWAVING.

† † † Op Maandag den 20sten Maart 1837, des avonds ten 6 ure, in het Zwijnshoofd te Arnhem, openbare veiling bij inzet, van:

- 1°. Een zeer voortv. ing. staand Hout en ERVE, in de Vrizelstraat te Arnhem, Wijk, D. N. 61, kadaster Sectie O. N. 168, waarin sedert onheugelijke jaren, met goed succes, de BANKETBAKKERS-AFFAIRE met daaraan verbodene Winkelnering is uitgeoefend; om te aanvaarden met 1°. Mei aanstaande.
- 2°. Eenen TUIN met KOEPEL, gelegen binnen Arnhem, op de Weerdjeshoven, naast den tuin van Meijer van de Wed. J. L. P. R. I. N. S., kadaster sectie O. N. 117, 1118 en 1119, waarvan de toegang in de Langstraat, om dadelijk na de gunning te aanvaarden.

Waaromtrent informentien te bekomen bij Mr. H. J. K. R. O. N. E. N. B. E. R. G. Proceur, en Mr. G. VAN E. C. K., Notaris, beiden te Arnhem.

Verkoop van vaste Goederen.

Binnen Zutphen, in het Koffijhuis het Zwijnshoofd, zullen op Zaterdag den 4den Maart 1837 bij inzetting gevecht, om vast te worden, naardien den 18den dier maand, telkens 's middags om drie uren, naar genoegen geldende, sijnal in het openbaar verkocht worden:

10. Vier aan elkander liggende stukken best **W E I D E L A N D**, genaamd *de Wilgenmate, het Postmeesterslandje, het Panders of Menistelandje* en de *Tjodinkmate*, allen in de nabijheid der Stad *Zutphen*, onder de buurtschap *Koorstonden*, Gemeente *Brammen*, te Zuthen groot 11 Bunder 18 Roeden 60 Ellen. Zullende de veiling geschieden, zoo in massa, als in twee afgedeelde blokken.
20. Een **H U I S** en **E R F** te *Zutphen* bij de gewezen Marschpoort, gemerkt voor de verponding V. 684 en 685.
30. Een **S T A L** aan den opgang naar den Molenwal, bij de Marschpoort te gezegder stede, in verponding V. 562.
40. Een onverdeeld $\frac{1}{2}$ in $\frac{1}{2}$ onverdeelde aandeelen in en aan een **P A K H U I S**, even buiten de Marschpoort aldaar, gemerkt in verponding V. 1443. En
50. Twee **S T O E L E N** of **Z I T P L A A T S E N** in de Grooté Kerk te *Zutphen*, Letter D No. 10 en Letter D No. 17. en eene dito **Z I T P L A A T S** in de Broederen Kerk aldaar, Letter H. No. 10.

Nadere informatie, ook ten aanzien der veilconditie, zijn te bekomen ten kantore van den Notaris **L U L O F S**, te *Zutphen*.

Op den 7^{den} Maart 1837, des morgens om 11 uren, zal men ten huize van **H. DE ROOS**, aan de *Stee*, ten overstaan van den Notaris **VON ROSENTHAL**, te *Velp*, publiek voor 6 jaren **VERPACHTEN**: ongeveer 10 Bunders allerbest **W E I L A N D**, gelegen onder *Ellikum*.

Oprichting van een Commissie- en Administratie-kantoor

VAN VASTE GOEDEREN in Gelderland.

De ondergeteekende, doot zijne ambtsbetrekking in deze Provincie, niet alleen bekend met de voornaamste eigenaren en administrateurs van vaste goederen in dezelve, maar ook daardoor meer bijzonder in staat omtrent de gemiddelde opbrengsten en lasten der goederen de meest juiste renseignementen te geven, en in aanmerking nemende de meer en meer toenemende geneigdheid tot aankoop van vaste goederen in deze Provincie,

Heeft besloten om met 1sten Maart aanstaands alhier oprigten:

EEN COMMISSIE- EN ADMINISTRATIE-KANTOOR VAN VASTE GOEDEREN IN GELDERLAND.

Dien ten gevolge zal hij zich belasten:

1. Met alle commissien tot aankoop of verkoop van vaste goederen in de Provincie, welke hem toevertrouwd worden.
2. Met het beleggen van gelden op hypotheek, en
3. met het administreren van vaste goederen.

De Heeren **C. H. A. RAPPARD**, Makelaar, te *Amsterdam*,
J. L. TEMMINK, bewaarder van het kadaster, te *Rotterdam*,

P. A. HARTS, Procureur te *Delft*,
J. VINTCENT, te *'s Gravenhage* en
J. G. VAN HOEK, bewaarder van het kadaster te *Dordrecht*,

zijn door den ondergeteekenden verzocht, en hebben zich wel willen belasten met het ontvangen en overmaken van alle daartoe strekkende commissien, welke in dat opzigt gegadigden in *Holland* mogten willen geven. Deze heeren zullen alzoo geregeld door den ondergeteekende bekend gemaakt worden met de voornaamste onderhanden of in het openbaar ter verkoop aangeboden wordende vaste goederen, bij welke omtrent dezelve de noodige informatie zullen zijn te bekomen of in te winnen.

Arnhem, den 28sten Februarij 1837.

A. J. VAN OOSTVEEN.

Hoofd-Controleur, Provinciale Controleur
van het kadaster in Gelderland.

Koulsche Wijnazijn-makerij te Arnhem.

Wij hebben de eer hiermede bekend te maken, dat onze alhier opgerichte **B R I J K** VAN **D U I T S C H E** WIJNAZIJN, genaamd *de Eendragt*, thans in volle werking is, en dat wij hem eenen aanvang gemaakt hebben met onzen **A Z I J N** te debiteeren.

Wij bevelen ons fabrikaat der bijzondere aandacht onzer stad- en landgenooten aan, daar hetzelfde zich, zoo door zuiverheid en aangenaamheid van smaak, als door deszelfs duurzame bestanddeelen, allezins onderscheidt, de fransche Wijnazijnen evenaart, en desniettegenstaande tot veel minderen prijs zal worden verkocht.

Verder hebben wij het genoegen hierbij te kunnen voegen dat de *Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en toezigt in Gelderland*, op eene door ons aan haar onderzoek onderworpen proef, heeft bevonden, dat gemelde **A Z I J N** is van eene **GOEDE ROEDANIGHEID** en onschadelijk voor de menschelijke gezondheid.

De aflevering geschiedt bij niet minder dan 20 Nederlandsche kannen.

Arnhem den 1sten Maart 1837,

J. S. WILSON en COMP.

+ \$ + **C. DE RUIJTER** op de Haven, No. 186, te Nijmegen, met primo Mei op de Lage Markt, No. 200. Heeft de eer te berigten, dat zij reeds anderhalfjaar tot genoegen van Nijmegen's Ingezetenen heeft uitgeoefend, het op **N I E U W W A S S C H E N** (van *Shawls, Doeken, Merinos, Tafel- en Piano-kleeden, zijden Linten, enz.* waardoor zij de goedkeuring van vele respectabele families heeft mogen genieten, en zich voortdurend dienaangaande in de attentie van het geëerde Publiek, zoo buiten als binnen de stad, aanbeveelt, met belofte eener civile en prompte bediening.

Maakt vlakken uit lakensche en zijden kleederen, alsmede uit die van andere stoffaadje.

\$ \$ + Wordt gevraagd tegen contant geld, een **LANDGOED**, den koopprijs van f 30,000 niet te boven gaande, en waarvan de zuivere opbrengst op 4 pCt. kan worden berekend; bij voorkeur in *Gelderland* of *Noord Brabant*; van geheimhouding in dien deze verlangd wordt, kan men zich overtuigd houden. Adres onder letter **Z portvrij** aan het Postkantoor te *Silburg*.

+ + + Te *Huisen*, bij *Arnhem*, de post van **DOCTOR IN DE GENEES- EN HEELKUNDE** vacant geworden zijnde, waaraan een tractement van f 200 verbonden is, zoo worden deskundigen die *Latijn*, zonder de behoegheid om eene eigene apotheek op te rigten, *Latijn* inclineren, opgeroepen om zich met bewijzen van kunde en goed gedrag voor den 20sten Maart 1837 franco te adresseren aan den Burgemeester aldaar.

+ \$ + Een goed **KUIPEERSKNECHT**, kunnende lezen en schrijven, van goede getuigschriften voorzien, heeft ongehuwd, van de protestantische godsdienst, met primo Mei aanstaands, vast wens begeerend, adresseren zich met franko brieven of in persoon, bij den heer **S. D. W I J K E R H E L D B I S D O M** te *Arnhem*.

Londen en Hamburg. Schubert en Niemeijer's STALEN PENNEN.

De Heeren **SCHUBERT EN NIEMEIJER**, hebben bij den Ondergeteekende gevestigd een depot van hunne **STALEN SCHRIJFPENNEN** van eene nieuwe compositie, die, door veerkracht en duurzaamheid, alle andere soorten verre overtreffen.

ARNHEM **W. J. KRUIJT**,
den 1sten Maart 1837. *Boekhandelaar en Boekdrukker*

* * De **GEBROEDERS VAN GLEEF EN G. T. N. SURINGAR**, in 's Gravenhage, Amsterdam en Leeuwarden, geven uit:
PROEVE VAN EENEN CURSUS

OVER DE WATERBOUWKUNDE,

door **F. BAUD**, eerste deel; in groot octavo, met een Atlas van twee en twintig teele-steen platen a f 18.00.

(MET NOG EEN DERGELIJK DEEL EN ATLAS COMPLEET).

Dewijt dit werk, wegens den omvang van den Atlas, niet algemeen in commissie kan worden verzonden, strekt tot nrigt der heeren Boekhandelaren, dat hetzelfde onder anderen voorhanden is, te *Arnhem* bij **J. A. Nijhoff**; *Breda*, **Broese en Comp.**; *Delft*, **J. de Groot**; *Deventer*, **G. Brouwer**; *Dordrecht*, **Blussé en van Brham**; *Gorinchem*, **J. Noorduin**; *Gouda*, **J. van Bentum**; *Groningen*, **J. Oomkens**; *Jy Haarlem*, de erven **F. Bohn**; 's Hertogenbosch, **H. Patier en Zoon**; *Leiden*, **C. C. van der Hoek**; *Middelburg*, **van Benthem en Jutting**; *Nijmegen*, **J. P. Thieme**; *Rotterdam*, **J. van Baulen**; *Schiedam*, **M. Goude**; *Utrecht*, **J. G. van Terveen en Zoon**; *Zulphen*, **W. P. Thijme** en *Zwolle*, **D. van Stegeren**. Een uitvoerig berigt hadt, voor de Nederlandsche beoefenaren der Waterbouwkunde, zoo hoogst belangrijk werk, waaraan tot dusverre behoefte was, is alom gratis te bekomen.

* * Bij **C. CAMPAGNE** te *Tiel* is van de pers gekomen en heeft alom verzonden:

P. J. Blom, Handboek voor de Oog-heelkunde, ten dienste van Genees- en Heelkundigen. f 2-60.

J. Corell, Bijbelsch Zaakwoordenboek, ter bevordering van regte Bijbelkennis, in twee deelen, 1° deel A-K. f 3-75.

K. G. Bretschneider, Wat vraagt men thans in de Protestantische Godgeleerdheid. f 0-80.

\$ \$ + Bij de Boekhandelaars **K E T S EN L A M B R E C H T S** te *Doesborgh* ligt ter perse, om in den loop van 14 dagen, aan de voornaamste Bezoekers verzonden te worden:

H. W. de Wilde, Pred: te *Doetinchem*, Bevestigingsleerde.

Te *ARNHEM*, bij **C. A. THIEME**, Boekdrukker.